

Цѣлата почти драма затова пъкъ, написана на единъ кристално чистъ езикъ, върви при единъ интересенъ и живъ диалогъ, съ нѣкои изключения, като дѣйствието на гробищата, кждѣто пиесата отива мудно.

Антонъ Страшимировъ написа, между нѣколкото драматични етюди и литературни статии въ списанието си «Наблюдателъ» (послѣ «Нашъ Животъ»), и трагедията въ стихове «Св. Иванъ Рилски». Съ тази си трагедия Ан. Стр. иде да докаже, че той още не е налучкалъ себе си, силата на своето творчество, а се лута ту къмъ битовата работа, ту къмъ модернизма, символа, декаденството — безъ да може да се самоопредѣли. А това, нека ми бжде позволено да кажа, е вече късно за него. Ант. Стр. работи вече десетки години и това лутане и неустановеностъ въ творчеството, тъй обясними при единъ формиращи се талантъ, за единъ писателъ отъ рѣста и възрастта на Стр., може да се обяснятъ само съкъ слабостта на таланта.

До като написалъ Стр. твърдѣ удачно се бѣ почти остановилъ на битовитѣ работи, кждѣто той показва доста отъ силата на своя талантъ, сега той отново се блазни отъ символизма и се връща къмъ врѣмето прѣди 5—6 години, когато написа първия си и несполучливъ опитъ въ това направление — драмата «Ревека», забравена и останала задъ гърба му още на другата година.

Трагедията «Св. Иванъ Рилски», която кой знае защо авторътъ е написалъ въ стихове, върху които пада половината отъ отрицателната критика върху цѣлата книга, е историческа пиеса. Историческиятъ фонъ, върху който Стр. развива своята трагедия (?) е врѣмето на царь Петра. Цѣлата пиеса е забулена отъ гжстата, нѣкждѣ съвършено непрозрачна, мъгла на... фразата. Изъ тази мъгла се движатъ сомнабулни сѣнки: Боянъ Магьосникътъ, Миглена, Иво (св. Иванъ Рилски), Зина, царь Петъръ и пр.. Като централна фигура авторътъ се сили да патъкне Боянъ Магьосникътъ, обаче, и той не може да се отдели отъ общия сомнабуленъ сонмъ, който се движи отъ дѣйствие въ дѣйствие въ неутолима жажда... за плътъ.

Не мога да вмѣня въ голѣма грѣшка, че Свети Иванъ Рилски е прѣдставенъ като незаконороденъ синъ на гъркинята Зина. Художникътъ е свободенъ въ творческия си замахъ да взема образитъ на своето творчество и ги възсздава съотвѣтно художествената измислица, която най-поетично му се удава за въплотение на творческия му блѣнъ. Обаче, не може на единъ драматургъ, или писателъ изобщо, да се прости, когато цѣлата епоха, която той възсздава е невѣрно или прѣсилено прѣдставена. А прѣсилена е цѣлата картина въ «Св. Иванъ Рилски». Това е, може би, епоха, която ще настане въ трийсетъ и петия вѣкъ, когато чакъ, може да се допусне, че чувствата у човѣцитѣ ще бждатъ тъй несъразмѣрно развити и развинути. А за епохата на царь Петровото царуване тия «характери», ако може въ случая да се употреби тая дума, сж невъзможни.